

Analyse | kraka

27. november 2020

Grundskolen: Pigerne øger forsat afstanden til drengene

Af Thomas Wilken & Annasofie Marckstrøm Olesen

Forskellen mellem piger og drenges karaktergennemsnit i grundskolen er gradvist blevet forøget det seneste årti og har aldrig været større end i det senest afsluttede skoleår. Denne udvikling mellem kønnene kan have bidraget til, at piger med efterkommerbaggrund for første gang har opnået samme karaktergennemsnit i standpunktskaraktererne som drenge med dansk oprindelse i det senest afsluttede skoleår. At forskellen mellem kønnene forsat forøges, må gøre køn til en endnu vigtigere dagsorden for aktører i og omkring grundskolen.

Kontakt

Økonom
Thomas Wilken
Tlf. 2889 7123
E-mail taw@kraka.dk

Deloitte

Kraka er finansieret af Realdania, Deloitte og en række øvrige bidragsydere. Se kraka.org

1. Stigende forskel mellem piger og drenges karakterer i grundskolen

Stigende forskel mellem drenge og pigers karakterer

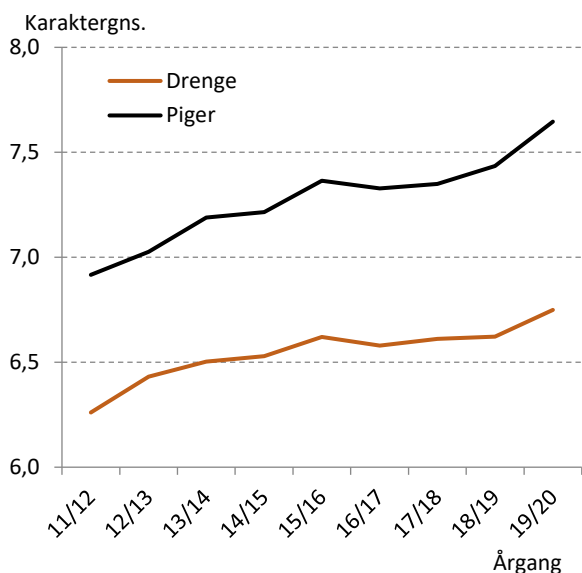
Forskellen er nu 12 pct. i standpunktskaraktererne

Forskellen mellem piger og drenges karaktergennemsnit i grundskolen forøges stadig og har aldrig været større, end den er i dag. Det gælder for både standpunkts- og prøvekarakterer i 9. klasse.

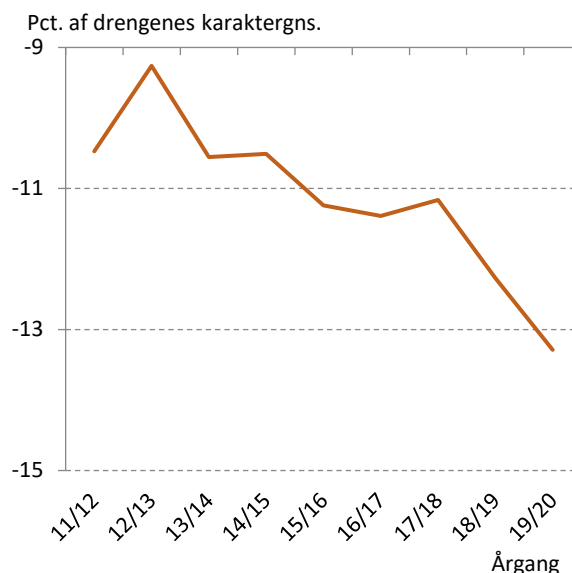
I de seneste ni år er både drenge og pigers gennemsnitlige standpunktskarakterer i 9. klasse steget, jf. Figur 1.a. Det afspejler ikke nødvendigvis, at eleverne er blevet bedre, det kan også være karakterglidning. Samtidig er forskellen mellem drenges og pigers karaktergennemsnit steget fra 0,66 karakterpoint til 0,90 karakterpoint, hvilket er den største forskel målt i den niårige periode. Det svarer til, at drengene i skoleåret fik et karaktergennemsnit, der var 10,5 pct. lavere end pigerne, hvilket er blevet forøget til 13,3 pct. i skoleåret 19/20, jf. Figur 1.b.

Figur 1 Gennemsnitlige standpunktskarakterer for 9. klasseelever fordelt på køn

Figur 1.a Gennemsnitlige standpunktskarakterer

Figur 1.b Forskel i gennemsnitlige standpunktskarakterer ml. køn

Anm.: Karaktergennemsnittene omfatter de afsluttende standpunktskarakterer i grundskolens obligatoriske fag for elever i 9. klasse. Populationen uddybes i metodebilaget.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Konsekvenser af at drengene halter bagud

Det indikerer, at drengene i stadig stigende omfang i gennemsnit halter fagligt efter pigerne. Både drengenes ringere faglige kvalifikationer, og det nederlag, der kan være forbundet med lave karakterer, kan få indflydelse på drengenes uddannelsesmuligheder og dermed deres muligheder senere i livet. Analysen svarer ikke på, om folkeskolen har ændret sig i en retning til ugunst for drengene, eller om drengene selv har ændret adfærd, fx ved at gå mindre op i skolen. Uanset årsagen er det et betydeligt problem, at en stor og stigende andel af folkeskoleeleverne tilsyneladende ikke får nok ud af folkeskolen.

Coronakrisen kan have påvirket data i det seneste år

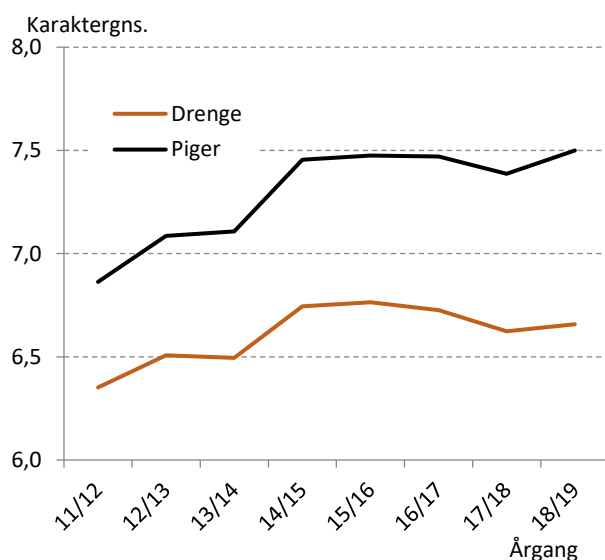
Opgørelsen for det seneste skoleår, 19/20, skal tolkes med en vis varsomhed, da udbruddet af covid-19 og hjemsendelse af elever i landets skoler kan have påvirket eleverne forskelligt på tværs af fx køn. Standpunktskaraktererne kan dog i højere grad end prøvekaraktererne anvendes til at sammenligne karaktergennemsnit mellem kønnene over tid, da prøvekaraktererne i skoleåret 19/20 består af ophøjede standpunktskarakterer.

Også stigende forskel i prøvekaraktererne

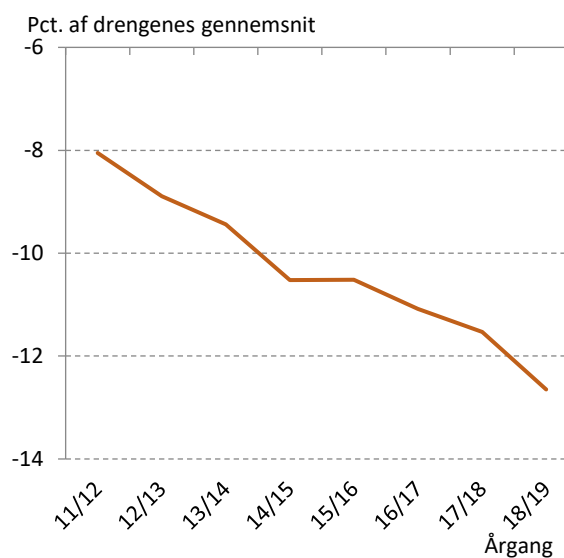
Karaktergennemsnittet i de afsluttende prøver i 9. klasse stiger ligeledes for begge køn, samtidigt med at forskellen mellem drenge og piger forøges fra 0,51 karakterpoint til 0,84 karakterpoint, jf. Figur 2.a. I skoleåret 11/12 var forskellen 8,0 pct. mod 12,6 pct. i skoleåret 18/19, jf. Figur 2.b. Drengenes karaktergennemsnit er altså blevet forværret med 4,6 karakterpoint relativt til pigerne, svarende til 0,33 karakterpoint, de seneste otte år. I figurerne har vi ikke medtaget skoleåret 19/20, da prøveformen som sagt blev ændret som følge af coronakrisen.

Figur 2 Gennemsnitlige prøvekarakterer for 9. klasseelever fordelt på køn

Figur 2.a Gennemsnitlige prøvekarakterer

Figur 2.b Forskel i gennemsnitlige prøvekarakterer ml. køn

Anm.: Figurerne omfatter karakterer givet i bunde og udtrukne prøver. Årgang 19/20 indgår ikke, da prøverne blev ændret for denne årgang som følge af coronakrisen. Populationen uddybes i metodebilaget.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Gevinst ved at løfte drengenes karakterniveau

Den tiltagende forskel i karaktergennemsnittet på tværs af køn er vigtig at holde sig for øje: For vil pigerne forsætte med at forbedre sig relativt til drengene? Og opnår drengene deres fulde potentiale? Dét kan i hvert fald være af stor betydning for samfundet, hvis drengene på sigt kan blive løftet til pigernes niveau, da en mere veluddannet befolkning medfører et mere velstående og trygt samfund.

Udviklingen skyldes ikke sociale forhold

Udviklingen i karakterforskellene mellem kønnene kan være drevet af en række forskellige forhold, som kulturelle ændringer, lærersammensætning mv. Men udviklingen i karakterforskelle er næppe er drevet af ændringer i socioøkonomiske forhold, da sådanne ændringer må forventes at påvirke piger og drenge ens.

2. Piger med efterkommerbaggrund opnår samme standpunktskarakterer som danske drenge

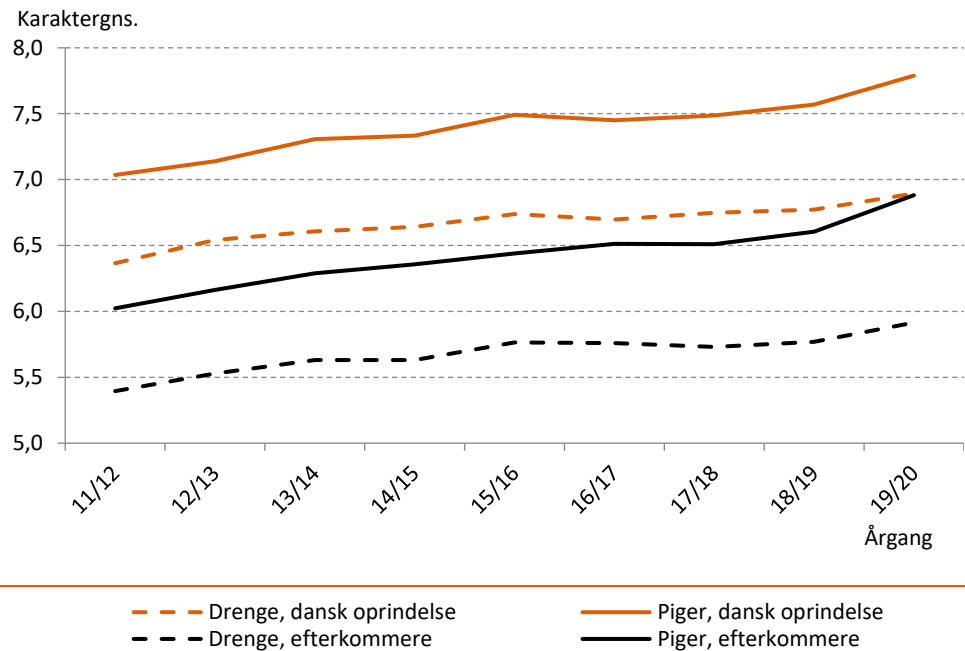
Efterkommerpiger har indhentet danske drenge

At karakterforskellen mellem piger og drenge forøges, kan også være med til at forklare en anden vigtig udvikling: I skoleåret 19/20 opnår piger med efterkommerbaggrund for første gang nogensinde samme gennemsnit i deres standpunktskarakterer i 9. klasse som drenge med dansk oprindelse, jf. Figur 3. Begge elevgrupper opnår et gennemsnit på 6,9.

Denne udvikling har stået på over en årrække

Denne milepæl skal ses i lyset af en udvikling over de seneste år, hvor forskellen i standpunktskaraktererne mellem piger med efterkommerbaggrund og drenge med dansk oprindelse er faldet gradvist fra 0,34 karakterpoint i skoleåret 11/12 til 0,17 karakterpoint i skoleåret 18/19.

Figur 3 Gennemsnitlige standpunktskarakterer for 9. klasseelever fordelt på køn og herkomst

Anm.: Figuren omfatter de sidste standpunktskarakterer i grundskolens obligatoriske fag for elever i 9. klasse. Populationen uddybes i metodebilaget.
Kilde: Uddannelsesstatistik.dk.

Udviklingen skyldes primært køn, ikke herkomst

Både for piger og drenge er forskellen mellem etnisk danske elever og efterkommerelevers karaktergennemsnit nogenlunde konstant over tidsperioden, jf. Figur 3.¹ At piger med efterkommerbaggrund nu får samme karaktergennemsnit i standpunktskaraktererne som drenge med dansk oprindelse, må altså i højere grad kunne tilskrives kønsspecifikke frem for herkomstspecifikke karakteristika.

Efterkommerpiger mindsker afstanden i prøvekaraktererne

Forskellen mellem piger med efterkommerbaggrund og drenge med dansk oprindelse mht. prøvekarakterer er blevet formindsket fra 0,78 til 0,48 pct. point fra skoleåret 12/13 til 18/19. Piger med efterkommerbaggrund mindsker altså også her afstanden til drenge med dansk oprindelse, dog uden at opnå samme karakterniveau.

¹ At efterkommere halter bagefter elever med dansk herkomst kan i høj grad tilskrives socioøkonomiske karakteristika, såsom forældrenes uddannelsesmæssige baggrund og arbejdsmarkedstilknøytning, bopælskommune og antal børn i husstanden, jf. DST: www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=29550.

Metodebilag

Analysen er baseret på data fra Børne- og Uddannelsesministeriets database for uddannelsesdata, www.uddannelsesstatistik.dk. Her offentliggøres bl.a. årligt statistik over prøve- og standpunktskarakterer for grundskolens 8.-10. klasse fordelt på demografiske grupper. Databasen indeholder karakterer for alle årgange 9. klasseelever fra årgang 2011/2012 til årgang 2019/2020. Data til denne analyse er udtrukket 12. november 2020.

Population

I analysen har vi afgrænset populationen til alle 9. klasseelever, der som minimum har opnået karakterer i fire bundne prøvefag. Klasse- og institutionstyper følger Styrelsen for IT og Lærings definition i deres offentliggørelse af karaktergennemsnit for de afsluttende prøver i grundskolen via uddannelsesstatistik.dk.

Dette omfatter elever fra: Folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, specialskoler for børn, dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, friskoler og private grundskoler, efterskoler, efterskoler med samlet særligt tilbud, frie fagskoler og specialskoler for voksne.

For disse institutioner omfattes følgende klassetyper: Klasser for ældre tosprogede elever, kommunal ungdomsskole, heltidsundervisning, modtagelsesklasser, normalklasser – fuldt årgangsdelte, normalklasser – ikke fuldt årgangsdelte.

Karakterer

Karaktergennemsnittet i standpunktskaraktererne dækker de afsluttende standpunktskarakterer i de obligatoriske fag i 9. klasse. Karaktergennemsnittet i prøvekaraktererne dækker karaktererne fra de bundne prøver og prøver, der er blevet udtrukket.

Karaktergennemsnittene er dannet ud fra de fag, der var obligatoriske fag i 9. klasse og fag der var bundne eller kunne udtrækkes i hvert enkelt år. I løbet af den betragtede periode er der i nogle fag sket ændringer i prøveformer og procedure for karaktergivning. Fx omlægges den bundne prøve i praktisk/mundtlig fysik/kemi fra og med skoleåret 16/17 til en fællesprøve i biologi, geografi og fysik/kemi, mens der ikke blev givet standpunktskarakterer i idræt før skoleåret 14/15. Vi har undersøgt gennemsnit for prøve- og standpunktskarakterer, hvor alle fag, der er ændret, er udeladt. Dette påvirker ikke konklusionerne nævneværdigt.

For den enkelte elev beregnes karaktergennemsnittet som et simpelt gennemsnit af elevens karakterer i hver disciplin. På tværs af flere elever beregnes det samlede gennemsnit som et gennemsnit af elevernes gennemsnit. Dette medfører, at hver elev vægter med det samme i beregningen, uanset hvor mange karakterer han eller hun har fået.

Definitioner af herkomst og køn

Definitionen af herkomst følger Danmarks statistiks definition:

- *Indvander:* En indvander er født i udlandet, og ingen af forældrene har dansk statsborgerskab eller er født i Danmark.
- *Efterkommer:* En efterkommer er født i Danmark, og ingen af forældrene har både dansk statsborgerskab og er født i Danmark.
- *Dansk oprindelse:* En person med dansk oprindelse har uanset fødested mindst én forælder, der både er dansk statsborger og er født i Danmark.

Definitionen af køn følger definitionen i cpr-registret.